

Euroopa
Komisjon

nr 59 detsember 2012

EUROOPA KALANDUS JA AKVAKULTUUR

🐟 **Merendussektor – alusepanek sinisele majanduskasvule**

🐟 Avalikkusele suunatud teaduslikud arvamused

🐟 Meie reportaaž – Castletownbere'i sadam

Konverentsid ja koosolekud

**North Atlantic Seafood Conference,
Bergen (Norra), 5.-7. märts 2013**

Teave: www.nor-seafood.com

E-post: jjl@messe.no / sfs@messe.no

Tel: +47 66 93 91 00

**Aquaculture 2013, Nashville (Tennessee, USA),
21.-25. veebruar 2013**

Teave: www.was.org

E-post: worldaqua@aol.com

Tel: +1 760 751 5005

Euroopa institutsioonide töö ajakava

Euroopa Parlamendi kalanduskomisjon

Teave: www.europarl.europa.eu

E-post: ip-PECH@europarl.europa.eu

Tel: +32 2 284 49 09 (Brüssel)

või +33 3 88 17 67 69 (Strasbourg)

• 21.-22. jaanuar 2013, Brüssel (Belgia)

• 18.-19. veebruar 2013, Brüssel (Belgia)

• 20.-21. märts 2013, Brüssel (Belgia)

Euroopa Liidu põllumajanduse ja kalanduse nõukogu

Teave: www.consilium.europa.eu

• 28.-29. jaanuar 2013, Brüssel (Belgia)

• 25.-26. veebruar 2013, Brüssel (Belgia)

• 18.-19. märts 2013, Brüssel (Belgia)

2 KALENDER

3 JUHTKIRI

Hea uudis

4-8 ARTIKKEL

Majanduskasv ja tööhõive –
uued merendusega seotud lootused

Viis majanduskasvuga seotud sinist sektorit

Limassoli avaldus

9 UUDISED

Ülevaatlikus vormis teaduslikud arvamused

10-11 REPORTAAŽ

Castletownbere'i sadam

12 LÜHIUUDISED

Meie lugejatele

Saatke meile oma arvamused ja ettepanekud järgmisel aadressil:

European Commission – Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries –
Information, communication, inter-institutional relations, evaluation
and programming Unit – Rue de la Loi/Wetstraat 200 – B-1049 Brussels,
või faksi teel numbril (+32) 2 297 95 64.

Juurde kirjutage märgusõna *Euroopa kalandus ja akvakultuur*.

E-post: fisheries-magazine@ec.europa.eu

- Euroopa Komisjoni merenduse ja kalanduse voliniku Maria Damanaki veebileht
> http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/damanaki/index_en.htm
- Rakendus: Euroopa mereatlas > http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/atlas/index_et.htm
- Kalanduse valdkonna veebileht > http://ec.europa.eu/fisheries/index_et.htm
- Merenduse veebilehe aadress > http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/index_et.htm

Euroopa kalandus ja akvakultuur on ajakiri, mida annab välja Euroopa Komisjoni merendus- ja kalandusajade peadirektoraat. Ajakiri saadetakse tasuta tellimisavalduse esitajatele (vt tellimislehte lk 12). *Euroopa kalandus ja akvakultuur* ilmub viis korda aastas ning see avaldatakse ka merendus- ja kalandusajade PD koduleheküljel (http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/magazine/index_et.htm).

Vastutav väljaandja: Euroopa Komisjon, merendus- ja kalandusajade peadirektoraat, peadirektor.

Vastutust piirav tingimus: merendus- ja kalandusajade PD vastutab vaid väljaande avaldamise üldküsimuste eest ega ole mingil viisil heaks kiitnud või kinnitanud selles avaldatavaid seisukohti. Ajakirjas avaldatud arvamusi ei saa tõlgendada Euroopa Komisjoni merendus- ja kalandusajade PD ametliku seisukohana.

Komisjon ei vastuta väljaandes avaldatud andmete õigsuse eest.

Komisjon ega tema nimel tegutsevad isikud ei vastuta ajakirja kasutusviisi eest.

© Euroopa Liit, 2012

Väljaannet võib kopeerida vaid juhul, kui esitatakse viide allikmaterjalile.

Kaanefoto: © Henderyckx Fotografie

Illustratsioonid (*Sparus aurata* – *Mytilus edulis/Mytilus galloprovincialis*): © Scandfish

Hea uudis

Head uudised on väärt seda, et neist räägitakse. Eriti, kui tegemist on majandusuudistega, võttes arvesse majanduse ja rahanduse teada-tuntud olukorda. Hea uudis on aga see, et Euroopa sinisel majandusel läheb hästi ning see pakub meile uusi võimalusi jätkusuutliku majanduskasvu saavutamiseks. Suureneb loodav lisaväärtus ja tekivad uued töökohad. Lisaks tundub, et areng ei piirdu saavutatuga. Sellest annab tunnistust Euroopa Komisjoni hiljutine algatus sinise majanduskasvu kohta, millest me käesolevas ajakirjanumbris pikemalt juttu teeme.

Euroopa merendusettevõtetel läheb praegu küllaltki hästi. See on tingitud mitme olulise majandussektori, näiteks kaubaveo, ristlusturismi ja avamere tuuleenergia heast käekäigust. Nende sektorite dünaamika kandub ka väiksematesse niši- ja tulevikusektoritesse, nagu kõrgtehnoloogiline laevaehitus (näiteks lõbusõidulaevad). Meie liirimaa-reportaažist ilmneb, et isegi kalanduses, mis on kalavarude seisundist tingitud pikaajalises kriisilukorras, võib leida mõningaid kiiresti arenevaid sektoreid.

See on äärmiselt positiivne uudis. Mandri-Euroopas, kus valitseb kriis ja otsitakse majandusseisakust väljapääsu, on kasvuperspektiivid XXI sajandi jaoks otsustava tähtsusega. Lisaks klassikaliste majandussektorite kasvule paistavad head välja vaated ka paljude spetsiifilisemate tegevuste jaoks. Potentsiaal ei hõlma mitte üksnes kõrgelt kvalifitseeritud töökohti, vaid ka ressursse tõhusalt kasutatavat Euroopat ning see saavutatakse jätkusuutliku turismi, mere taastuenergia kasutamise laiendamise, vesiviljelustoodete suurema valiku ja mere ülisuurt liigirikust ärakasutava biotehnoloogia abil.

Euroopa otsustajad on raskustest teadlikud. Selle aasta 8. oktoobril väljendasid Euroopa Liidu liikmesriikide merenduse eest vastutavad ministrid Küprosel Limassolis selgelt oma ootusi sinist majanduskasvu puudutavate lubaduste suhtes. Üheskoos komisjoniga võtsid ministrid kohustuse teha kõik võimalik nende lubaduste pidamiseks.

Selleks, et vähendada uute tegevusvaldkondadega seotud kohustuste kulukust ja stimuleerida uuenduslike toodete ja teenuste väljaarendamist, käivitas Euroopa Liit mitu algatust, mille eesmärk on õppida andmeedastajate võrgustike abil ookeane ja meresid paremini tundma, pakkuda mereruumi parema kavandamise kaudu merega seotud huvirühmadele rohkem vajalikku tegutsemisruumi ning kaitsta kõnealuseid tegevusvaldkondi kulutõhusama mereseire abil.

Samas ei tohi majanduskasv muutuda uueks kullapalavikuks, mis võib ainulaadsetele ökosüsteemidele korvamatuid kahjusid põhjustada. Mainitud meetodid – merede parem tundmaõppimine, tõhusam mereseire, parem ruumiline kavandamine – võivad kaasa aidata ookeanide ratsionaalsemale kasutamisele, võimaldades ühtlasi säilitada elurikkust.

Proovikive on palju, kuid samas pakuvad need ka ohtralt võimalusi. Seetõttu võib sinist majanduskasvu pidada tõepoolest heaks realiseerunud uudiseks.

Toimetus

Majanduskasv ja tööhõive – uued merendusega seotud lootused

Euroopa Liidu merenduspoliitika on omandanud uue mõõtme. See toimus kahes etapis. 13. septembril võttis Euroopa Komisjon vastu teatise sinise majanduskasvu kohta, millega suunati merendussektorid arenguteele, mis peaks aitama Euroopal oma majanduse taastada. See tegevussuund kuulutati välja 8. oktoobril Kūprosel Limassolis toimunud nõukogu mitteametlikul istungil, mille käigus võeti vastu kava majanduskasvu ja tööhõive arendamiseks merendussektoris. Sinine majandus on muutunud Euroopa 2020. aasta strateegia üheks alussambaks.

Tegemist on kahtlemata pöördepunktiga. Siiani oli integreeritud poliitika suunatud erinevate merendusstrateegiatega killustumise likvideerimisele ja seeläbi jätkusuutliku arengu saavutamisele. Merega seotud majandusharud tuli eraldatusest välja tuua ning kaasata need üldisesse sidusa ja jätkusuutliku arengu protsessi. Viie aasta jooksul on mitte õigusaktidel, vaid veenmisel ja kõikide pooltega peetaval jätkuval dialoogil põhineva strateegia abil loodud sinise majanduse arengut soodustavad täpsemad aluspõhimõtted.

Teatise vastuvõtmisega sinise majanduskasvu kohta⁽¹⁾ on komisjon sõlminud teatava liidu merendussektorite ja Euroopa majanduse kui terviku vahel ning andnud nendele sektoritele väga suure osatähtsuse poliitiliste ja ettevõtlusega seotud prioriteetide seas. Praeguses majandusseisaku olukorras suudab suurema osa merendussektorite arengupotentsiaal tõepoolest kaasa aidata majanduse dünaamilisemaks muutmisele ning võimaldab seeläbi saavutada majanduskasvu eesmärgi ja toetab uute töökohtade loomist, nagu Euroopa Liit (EL) on Euroopa 2020. aasta strateegias sätestanud.

Arvandmetest ilmneb, et sinise majanduse näol on juba praegu tegemist tõelise edulooga. Euroopa Liidu merendusega seotud sektorid toodavad praegu 485 miljardi euro ulatuses lisaväärtust ja annavad tööd 5,4 miljonile inimesele. Realistlike prognooside kohaselt võib eeldada, et 2020. aastaks ulatub toodetav lisaväärtus 600 miljardi euron ja tööhõive 7 miljoni töökohani. Seega on majanduskasvu eesmärk juba peaaegu saavutatud. Lisaks soovib Euroopa Komisjon majanduskasvu mitte üksnes toetada, vaid eeskätt ka kiirendada. Selleks on ta püstitanud kahekordse eesmärgi: kõrvaldada majanduskasvu pidurdavad takistused ja rakendada ellu arukad lahendused uute, alles arenemisjärgus merendussektorite stimuleerimiseks.

Avalike fondide kaasamine

Traditsiooniliste sektorite puhul, nagu meretransport ning mere- ja rannikuturism, tuleb leida võimalusi nende konkurentsivõime suurendamiseks. Uuemate sektorite puhul, nagu mere taastuvenergia ja sinine biotehnoloogia, tuleb pidada oluliseks arengu kiirendamist, et töötada välja uusi tooteid ja teenuseid ning luua juurde uusi töökohti. Samuti on vaja mõelda sellele, kuidas kanda traditsioonilistes sektorites olemasolevat oskusteavet üle uutesse arenevatesse sektoritesse.

Komisjon pöörab erilist tähelepanu just uutele arenevatele sektoritele. Ta toob välja viis sektorit, mille majanduskasvu potentsiaal on suur ja millele keskendumine võib pakkuda täiendava arenguimpulsi (vt allpool).

Algatuse käivitajaks ja arengusse investeerijateks on loomulikult eraõiguslikud ettevõtted. Poliitika võib aga investeeringute tegemisele kaasa aidata, eeskätt mobiliseerides siiani kasutamata majanduskasvu potentsiaali. Seetõttu palutakse liikmesriikidel ja ettevõtetel paremini ära kasutada tõukefondide võimalusi ja teadusuuringute programme, keskendades oma tähelepanu projektidele, mis on suutelised pakkuma uuenduslikke lahendusi ja tekitama sinise majanduse valdkonnas tõelist lisaväärtust, tagades samas elurikkuse säilimise ning mere- ja rannikukeskkonna kaitse.

Kirjeldatud arenguperspektiivid ei hõlma üksnes rannikuriike. Merenduse lisaväärtuse loomisse võib kaasata ka sügaval sisemaal või ilma rannikuta liikmesriikides paiknevaid ettevõtteid. Areng ei puuduta ainult suurettevõtjaid – kõnealuse majanduskasvu vilju saavad kasutada kõik ühiskonna liikmed.

(1) Meremajanduse kasv: jätkusuutliku majanduskasvu võimalused mere- ja merendusvaldkonnas (KOM(2012) 494 lõplik).

Oma teatises sinise majanduskasvu kohta on komisjon sõlminud liidu merendussektorite ja Euroopa majanduse kui terviku vahel ning andnud nendele sektoritele väga suure osatähtsuse poliitiliste ja ettevõtlusega seotud prioriteetide seas.

ARTIKEL

Viis majanduskasvuga seotud sinist sektorit

Euroopa Komisjon toob välja viis meremajanduse valdkonda, milles on huvipakkuvaid võimalusi töökohtade loomiseks ja majanduskasvuks. Need sektorid väärivad kõrgendatud poliitilist huvi, et kõrvaldada võimaluste realiseerimise teel seisvad takistused ja tagada majanduskasvu jätkusuutlikkus. Komisjoni koostatud nimekiri ei ole ammendav – ka teised olemasolevad või tulevased merendussektorid võivad läbi teha poliitilisi muutusi, kui see peaks vajalikuks osutama.

Sinine energia

Euroopa Liidu eesmärk jõuda selleni, et 2020. aastal toodetaks 20% energias taastuvatest allikatest, on toonud kaasa sektori kiire arengu liikmesriikides. Tänu tuule, merehoovuste ja ummiklainete energiale on meri muutunud energeetika üheks enam soositud piirkonnaks. Siiani olid sinise energia valdkonnas peaaegu ainukeseks energiaallikaks avamere tuulepargid.

Mõned uuemad arvanded. 2011. aastal moodustasid merepiirkondade tuulepargid 10% Euroopas installeeritud koguvõimsusest (3,8 GW), hõlmasid 35 000 otsest töökohta ja 2,4 miljardi euro ulatuses investeeringuid

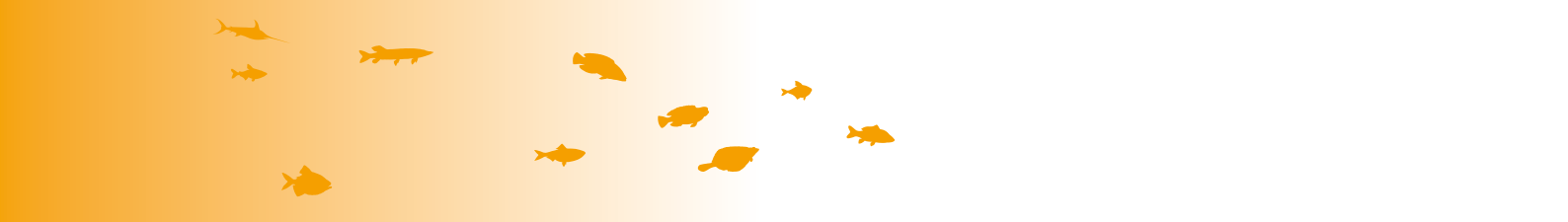
aastas. Ja see on alles algus. Riiklikest kavades lähtuvalt ulatub merepiirkondade tuuleparkide toodang 2020. aastal 133,3 miljardi kilovatt-tunni, mis moodustab 4% Euroopa Liidu elektritarbimisest (2030. aastal 14%), ja hõlmab 170 000 töökohta (2030. aastal 300 000).

Seevastu muud merepiirkondade elektrienergia tootmise meetodid on alles lapsekingades ja riiklikes kavades on nende arengule pühendatud vaid tagasihoidlik osa. Samas on teistel merega seotud elektrienergia tootmise meetoditel üks oluline eelis – tootmise stabiilsus –, kui tuuleparkide toodang jääb alati sõltuma tuule tugevusest.

Millised on siis tuuleparkide alternatiivid?

Mereloodete energia – tegemist on tammiga eraldatud ala või lahaga, kus toodetakse energiat sellele alale sisse ja sealt välja voolava vee energia arvel. Üheks näiteks on Prantsusmaal asuv La Rance'i elektrijaam, mille võimsus on 240 MW.

Ummiklainete ja hoovuste energia – tegemist on merepõhjas asetsevate ja turbiiniga varustatud seadmetega, mis toodavad elektrienergia hoovuste või lainete energiast. Esimesi selliseid seadmeid, mis on mõeldud individuaalkasutuseks (22 MW), juba turustatakse.

Euroopa Komisjoni jaoks on oluline kiirendada alternatiivsete mereenergia tootmise seadmete turustamist, vähendades nendega seotud tehnoloogilisi kulusid. Selleks uuritakse võimalusi rakendada ellu erineva tasemega toetusmehhanisme, mille eesmärk on toetada investeeringuid elektrivõrkudesse ühendamiseks ja energia transpordiks, töhustada uuringuid ja arengut ning suurendada usaldust finantsinvestorite vastu, eeskätt tõukefondide võimaldatava kaasrahastamise kaudu.

Vesiviljelus

Meie ajakiri on tihtipeale rõhutanud Euroopa vesiviljeluse paradoksaalset olukorda. Kui maailmas võib selles sektoris täheldada iga-aastaselt 6,6% suurt kasvu, siis Euroopas on see majandusharu juba kümme aastat paigal tammunud. Samal ajal on olemas suur nõudlus – vesiviljelustooted moodustavad juba 25% Euroopa kalade, molluskite ja koorikloomade tarbimisest, tulevikus on ette näha selle osakaalu jätkuvat suurenemist. Ja tulemus: Euroopa suudab sellist nõudlust rahuldada üksnes märkimisväärses ulatuses imporditud tooteid kasutades.

Teadu on ka põhjused, miks Euroopa vesiviljelussektor ei ole suuteline nõudlusele vastama. Eeskätt on tegemist mereruumi defitsiidiga, üleilmisel turul valitseva konkurentsiga ja halduspiirangutega (peamiselt lubade saamiseks vajalike menetluste keerukusega). Samuti tuleb mainida keskkonnakaitse nõudeid, mis on Euroopas rangemad kui teistes tootmispiirkondades. Ja lõpuks ei või unustada ka majanduskriisi, mis on muutnud rahastamistingimused keerulisemaks.

Sellele vaatamata pakub vesiviljelus mitmeid tõsiseltvõetavaid võimalusi. Ühelt poolt vastab vesiviljeluse tootmise tase Euroopa tarbija eelistustele, mis on üha enam seotud kvaliteetoodanguga ja kalduvad jätkusuutlike meetodite abil valmistatud toodete poole. Teiselt poolt vastab vesiviljelus Euroopa rannikupiirkondade järjest kasvavale nõudmisele majanduse mitmekesistamise järele. Praegu on enam kui 90% vesiviljelusettevõtete puhul tegemist väikeste ja keskmise suurusega ettevõtetega (VKEd), mis hõlmavad ligikaudu 80000 töökohta.

Ühise kalanduspoliitika reformi raames meenutab komisjon oma soovi arendada vesiviljelust ja kõrvaldada selle sektori arengut takistavad piirangud. Komisjon peab õige kohaldada mittepärasid strateegilisi suuniseid ja riiklike mitmeaastaseid arengukavasid ning töhustada kogemustevahetust. Võtmetähtsusega ümberkorralduseks tuleb pida haldusmenetluste kohandamist, eeskätt lubade väljastamise osas.

Komisjon rõhutab liikmesriikidele ka vajadust toetada teatud projekte riigipoolse rahastamisega. Investeeringute jaoks saaks kasutada eeskätt tulevase Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi vahendeid ning teadusuuringute ja uuendustegevuse jaoks (näiteks uute liikidega tehtavad katsed, vastupidavamate liikide aretamine või avamere vesiviljeluse jaoks tehniliste tootmismeetodite väljatöötamine) tulevase programmi „Horisont 2020” vahendeid.

Turism

Tänapäeval on mere- ja rannikuturism muutunud meremajanduse kõige olulisemaks valdkonnaks – see hõlmab ligikaudu 2,5 miljonit töötajat, mis moodustab 1,1% kogu ELi tööhõivest. Enam kui 90% selle alamsektori ettevõtetest on väikeettevõtted, kus töötab alla kümne töötaja, samas domineerivad teatud aladel, nagu ristlusturismis, ülekaalukalt rahvusvahelised suuretted.

Üks suundumus on ilmne: lõbusõidulaevandus ja ristlusturism on kiirelt arenevad valdkonnad. Euroopa ristlusturismi sektor hõlmab ligi 150000 töökohta ja selle käive on 14,5 miljardit eurot. Selline hoog innustab ka tööstust ning ELi laevaehitustehased on spetsialiseerunud suurte ristluslaevade ja väikeste lõbusõidulaevade valmistamisele.

Turism saab aga areneda ainult kindlates tingimustes. Lisaks ranniku atraktiivsusele peab tegemist olema tervisliku keskkonnaga (kvaliteetne vesi suplemiseks, säilinud looduslik elukeskkond), tõiha taristuga (sadamastruktuurid, randumiskohad, transport), pädeva personaliga ja aasta ringi, ka väljaspool turismi tippaega, pakutavate võimalustega.

Et säilitada mere- ja rannikuturismi kasvu ja tagada selle jätkusuutlikkus, on komisjon teatanud mitme projekti käivitamisest, mis hõlmavad kohaliku, regionaalse ja isegi piirkondadeülese ja rahvusvahelise tasandi kavandamist. Igal merepiirkonnal on oma probleemid, millega tuleb tegeleda piirkonna eripära arvesse võttes. See kehtib ka ristlusturismi kohta – iga liinil on erinevad kliendid, mis tähendab ka iga liini jaoks spetsiifilisi raskusi.

Üldplaanis on ilmseks saanud mitmed asjaolud: riiklikud ametiasutused peavad ellu viima põhitaristusse investeerimise strateegia ning kõrgharidussüsteem peab tagama üle maailma uutele arenevatele tegevusvaldkondadele üha enam avatud Euroopa mere- ja rannikuturismi arengu jaoks vajalike pädevate spetsialistide ettevalmistamise. Lisaks peavad ettevõtted vähendama oma CO₂-jalajälge ja keskkonnamõju.

Komisjoni sooviks on ühtlasi lahendada VKEde tegevuse ülemäärase reguleerimisega seotud probleeme. Koostatakse ka teiste sektori olukorra parandamiseks võetavate meetmete hinnang.

Merepõhja loodusvarad

Uute arenevate tegevusvaldkondade areng võib kaasa tuua toorainete nappuse. Merepõhja suudab pakkuda lahendusi, et võimaldada teatud Euroopa tööstuslike tegevusi jätkata. Eeskätt on võimalik kaevandada merepõhjust mineraalseid maavarasid, mis sisaldavad tsinki, vaske ja koobaltit, ning eraldada mereveest lahustunud mineraalaineid, nagu boor või liitium.

Üleilmisel tasemel on see tegevusvaldkond alles lapsekingades ning piirdub katsetega rannikulähedases madalas vees. Euroopa vetes ei ole praegu veel ühtegi avamerekaevandust. Merepõhjust pärinevate mineraalsete loodusvarade osakaal võiks aga 2020. aastaks moodustada üleilmsest kogusest 5% ja 2030. aastaks 10%. Avamerekaevandamisega seotud kogukäive võiks 2030. aastaks tõusta praeguse 0 euro pealt 10 miljardi euroni. Selles valdkonnas peituvad märkimisväärsed majanduskasvu võimalused.

Kõige paljulubavamad maavarad on vulkaanilistes piirkondades paiknevad metallide väävlühendite varud. Paraku elab nendes piirkondades, mida iseloomustavad äärmuslik temperatuur ja rõhk, väga kergelt kahjustatavaid mereliike, mida tuleb Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni kohaselt kaitsta. Seega on vaja kaevandamist neis piirkondades väga hoolikalt uurida ja piiritleda. Institutsionaalsel tasandil langeb vastutus selle eest liikmesriikide territoriaalvete puhul asjaomasele liikmesriigile ja avamere puhul Rahvusvahelisele Süvamererepõhja Organisatsioonile (ISBA).

Merikoger

Sparus aurata

7

Bioloogia

Kuld-merikoger (*Sparus aurata*) on praegusel ajal ainus merikogre liik, keda suures mahus kasvatatakse. See kala on levinud kõikjal Vahemeres ning seda leidub ka Atlandi ookeani idarannikul Ühendkuningriigist Kanaari saarteni. Kala ladinakeelne nimetus tuleneb tema silmade vahel olevast iseloomulikust kuldsest ribast. Ta võib elada merevees ja riimveelistes rannikulaguunides. Tavaliselt kohatakse teda kivise või liivase põhjaga veekogudes, kuid teda võib leida ka taimestikuga kaetud põhjadelt. Kudemisperioodiks (oktoobrist detsembrini) liiguvad täiskasvanud isendid sügavamasse vette. Varakevadadel rändavad maimud ranniku- või suudmevette. Tegemist on hermafrodiitse liigiga, kes esimesel või teisel eluaastal saab suguküpseks isasena ning seejärel teise või kolmanda aasta jooksul emasena. Ta toitub molluskitest, koorikloomadest ja väikestest kaladest.

Kasvatamine

Traditsiooniliselt on merikogre kasvatatud ekstensiivselt rannikulaguunides ja riimveelistes tiikides Põhja-Itaalias (*vallicultura*) ja Lõuna-Hispaanias (*esteros*). 1980. aastatel õnnestus merikogre paljundamine vangistuses ning töötati välja intensiivsed kasvatussüsteemid (eeskätt meresumbad). Nüüdseks on sellest liigist saanud üks Euroopa vesiviljeluse põhisaadusi.

Algselt püüti noorkalu kasvatamiseks loodusest, kuid nüüd kasvatatakse enamik merikokresid juba oskustööjõudu vajavates tehnoloogilistel keerukates haudejaamades paljundatud noorkaladest. Hermafrodiitsuse tõttu on sugukarja õige majandamine äärmiselt oluline. Kudemiseks ettevalmistamisel reguleeritakse täiskasvanud kalade kokkupuudet päevavalgusega (fotomanipulatsioon) ja ümbritsevat temperatuuri. Isased viljastavad emaste marja, mis hõljub veepinnal. Seejärel mari kogutakse ning paigutatakse inkubeerimisbasseinidesse, kus 48 tunni järel kooruvad vastsed. Kolme kuni nelja päevaga imendub eelvastsete rebukott ning nad saavad hakata iseseisvalt toituma: esmalt antakse neile mikrokoopilisi vetikaid ja zooplanktonit, seejärel arteemiaid ning lõpuks suure valgusaldusega tasakaalustatud sööta.

Rannikulaguunides kasvatatakse merikogre enamasti koos meriposuri, huntahvena ja angerjaga. Ekstensiivse kasvatamise korral toituvad nad looduslikult ning poolekstensiivse kasvatamise korral täiendatakse looduslikku toitu lisa söödaga. Intensiivse kasvatamise korral nuumatakse merikokresid maismaal asuvasse basseinides või ujusumpades (seda valdavalt Vahemere ja Kanaari saarte piirkonnas) tööstuslike graanulitega.

Keskmiselt saavutab kuld-merikoger müügisuuruse pooleteist aastaga.

Tootmine ja kauplemine

Suurem osa kuld-merikogrest pärineb vesiviljelusest. EL on selgelt maailma suurim tootja, kellele järgneb Türgi. ELis on suurim tootja Kreeka, kellele järgneb Hispaania. ELi ja kolmandate riikide vaheline kauplemine on väga piiratud. Seevastu ELi sisese kauplemise maht on suur. Põhiline eksportija on Kreeka, kust kalavood liiguvad Itaaliasse, Portugali, Prantsusmaale ja Hispaaniasse.

Esitusviis turul

Sarnaselt huntahvenaga müüakse kuld-merikogre peaaegu alati terve kalana müügikohtade külmllettides.

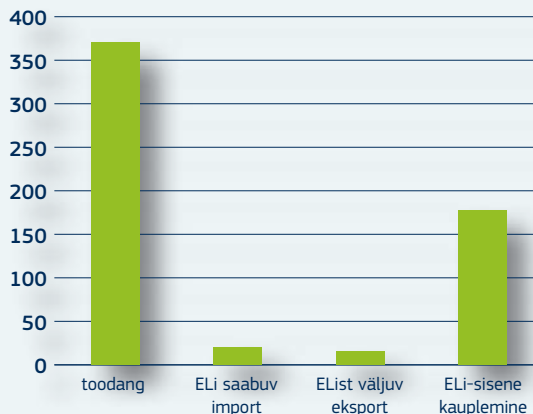
Toiteväärtus 100 g kohta

(keskmine)

Kalorid: 128 kcal
Valgud: 21 g
Seleen: 7 µg
D-vitamiin: 0,87 µg
Eikosapentaenehape: 327 mg
Dokosaheksaenehape: 555 mg

Merikogre müügimaht ja sellega kauplemine ELis* (2009)

(miljonit eurot)

* püügist ja vesiviljelusest.

Allikas: Eurostat.

Besuugo ehk merikoger ürtide ja oliivipastaga

Retsept (4 inimesele)

- 4 besuugot kaaluga umbes 300 g
- 2 basiilikuoksa
- 1 tüümianivars
- 1 sibul
- 4 küüslauguküünt
- 3 supilusikatäit oliiviõli
- 1 väike purk oliivipastat e tapenade'i
- 2 sidrunit
- 2 suvikõrvitsat
- Soola ja pipart

Valmistamine

1. Viiluta sibul, haki ürdid, purusta üks küüslauguküüs ja viiluta kolm ülejäänut.
2. Puhasta besuugod soomustest ja sisikonnast ning kuivata. Täida kala sisemus seguga, milles on pool osa hakitud ürte, küüslauguküüs, lusikatäis oliivipastat, riivitud sidrunikoort ja pipart.
3. Aseta kala alusele, piserda oliiviõliga ja lase külmutuskapis toidukilega kaetult vähemalt üks tund või alates eelmisest õhtust seista.
4. Prae pannil oliiviõlis sibulad ja küüslauguviiulud keskmisel tulel klaasjaks. Raputa peale soola ja pipart ning pritsi sidrunimahla. Hoia soojas.
5. Tõmba köögiviljakoorijaga piki suvikõrvitsat pikad laiad ribad ja blanšeeri need soolases keevas vees. Kurna ribad ja sega sibula-küüslaugukastmega.
6. Kuivata besuugod ja pane ahju 180° temperatuuril viieteistkümneks minutiks küpsema.
7. Serveeri soojal taldrikul suvikõrvitsast ümbritsetud kala ning raputa peale ülejäänud osa hakitud ürte, kõrvale lisa oliiviõlipasta.

Peakoka David Monier' (Euro-Toques Belgique) retsept

Merikogre tootmine ELis vesiviljelusega (2009)

Allikas: Eurostat.

Rannakarbid

8

Mytilus edulis

Mytilus galloprovincialis

Bioloogia

Rannakarpe leidub väga erinevates elupaikades alates loode-tealadest kuni täielikult vee all olevate aladeni, mille temperatuur ja soolasus võivad olla väga erinevad. Nad toituvad fütoplanktonist ja orgaanilisest ainest, filtreerides pidevalt merevett. Seetõttu kasvatatakse neid alati planktonirohktes piirkondades. Vee kvaliteet on rannakarpide kasvatamisel väga oluline tegur.

Rannakarpide iseloomulikud omadused on suur sigivus ja vastsete liikuvus, mis võimaldab neil levida suurtele aladele. Märtsi ja oktoobri vahel sõltuvalt laiuskraadist toob rannakarp ilmale vastsed, kes kanduvad veevooluga eemale. Vähem kui 72 tunni jooksul vastsed kasvavad ning jõuavad arengujärku, kus nad ei ole enam ujuvad. Seejärel kinnituvad nad erinevate aluspindade külge.

Kasvatamine

Rannakarpide kasvatamine on Euroopa tähtsaim karbikasvatusharu. Prantsusmaal on teateid rannakarpide kasvatamisest puitvaiadel 13. sajandil. Tootmine algas Atlandi ookeani rannikul söödava rannakarbiga (*Mytilus edulis*), seejärel hakati Hispaania rannikul ja Vahemeres kasvatama vahemere rannakarpi (*Mytilus galloprovincialis*), mille kasvatusala ulatub Musta mereni. Looduses leidub tihti ka nende kahe liigi hübriide.

Kasvatamiseks kogutakse kõigepealt looduslikult põhjalt või voolu ja mikroorganismide olemasolu järgi valitud kohtadesse asetatud köie või muu kogumisvahendi abil karpide vastseid. Enamasti mai ja juuli vahel tõstetakse köied välja ja viiakse karbikasvatusesse. Karbitragide abil toimetatakse noorisendid looduslikult põhjakihilt sisemaal asuvatele suletud kasvualadele.

Kolm kõige sagedasemat ELi rannikualadel kasutatavat kasvatusmeetodit on kirjeldatud allpool.

- **Köite küljes** (valdavalt Hispaanias, Vahemere maades, Iirimaa ja Ühendkuningriigis) – rannakarbid kinnitatakse köite külge, mis riputatakse stantsionaarselt või ujuvalt struktuurilt (parv) vertikaalselt vette. Galicias (Hispaania) paiknevad sellised parved jõesuudmetes. Prantsusmaa, Iirimaa ja Belgia rannikuäärsetel aladel kasvatatakse rannakarpe vähesel määral ka köiejadade abil.

- **Vaiadel** (Prantsusmaal kasutatakse nimetust *bouchot*) – seda tüüpi kasvanduses lüüakse loodeteala madalamasse ossa mitu puidust vaiade rida. Vaiade ümber mähitakse ja kinnitatakse kolme kuni viie meetri pikkune rannakarbi vastsetega kogumisköis või toru. Kogu see struktuur kaetakse seejärel võrguga, mis takistab rannakarpide kukkumist.

- **Laililaotatuna** (Madalmaades, Iirimaa ja Ühendkuningriigis) – noorisendid laotatakse madala veega alade, tavaliselt lahtede või varjatud abajate põhjale.

Korjamine toimub 12–15 kuu pärast.

Tootmine ja kauplemine

Maailmas langeb vesiviljeluse arvele 95% rannakarpide kogutoodangust. Kaks suurimat rannakarpide tootjat on Hiina ja EL, neile järgnevad Tšiili ja Uus-Meremaa. Suurem osa ELis müüdavatest rannakarpidest on kohapeal kasvatatud. Väljastpoolt varustavad ELi rannakarpidega põhiliselt Tšiili ja Uus-Meremaa, kust meie turule jõuavad külmutatud tooted, mida ELi töötlevas tööstuses kasutatakse toorainena. ELi-sisene kaubandus on hästi arenenud ning selle käive moodustab umbes poole ELis müüdavate rannakarpide koguväärtusest. Suuremad kaubavood liiguvad Hispaaniast, Madalmaadest ja Taanist (Taani puhul on tegu looduslike rannakarpidega) Belgiasse, Prantsusmaale ja Itaaliasse. ELi rannakarpide turg on äärmiselt segmenteerunud ning hinnad ja müügihooajad sõltuvad karpide päritolust. EList väljuva ekspordi maht on väga väike, põhiliselt eksporditakse Šveitsi ja Venemaale.

© Biosphoto

Esitusviis turul

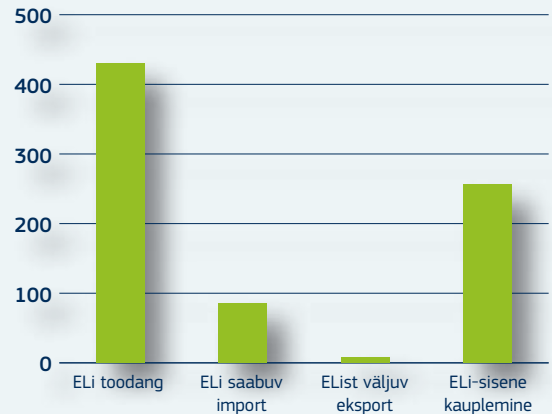
Rannakarbid on esitusviisi ja pakendamise suhtes kõige mitmekülgsem karbiliik. Neid võidakse müüa lahtiselt, võrkottides või jahutatult vaakumpakendites. Hispaanias kasutatakse suuremaid vahemere rannakarpe sageli ilma kojata konserveerimiseks. Nüüd müüakse rannakarpe ka eelnevalt kuumtöödeldult koos erinevate kastmetega tugevates vaakumpakendites.

Toiteväärtus 100 g kohta

(kuumtöödeldud rannakarbi, *M. edulis*, keskmine väärtus)

Kalorid: 103 kcal
Valgud: 17 g
Seleen: 50 µg
D-vitamiin: < 0,5 µg
Eikosapentaenehape: 340 mg
Dokosaheksaenehape: 214 mg

Rannakarbi müügiimaht ja sellega kauplemine ELis* (2009) (miljonit eurot)

* püügist ja vesiviljelusest.

Allikas: Eurostat.

Rannakarbid omas mahlas

Retsept (4 inimesele)

- 4 kg rannakarpe
- 600 g varssellerit
- 600 g sibulat
- 100 g võid
- Vett
- Lisandiks friikartulid

- Rannakarvide maitseained:
- 250 g soola
 - 2 kohvilusikatäit purustatud musta pipart
 - 1 teelusikatäis karrit
 - 1 teelusikatäis küüslaugupulbrit
 - 1 teelusikatäis sellerisoola
 - Noaotsatäis Cayenne'i pipart

Valmistamine

1. Puhasta ja pese köögiviljad ja haki need 3 mm pikkusteks ribadeks.
2. Ühe sööja jaoks aseta eraldi potti 25 g võid, lisa 250 g segatud köögivilju ja vala nende peale kilo puhastatud ja pestud rannakarpe, raputa peale teelusikatäis segatud maitseaineid, lisa supilusikatäis vett ja lõpetuseks 50 g allesjäänud köögiviljasegu.
3. Kata pott kaanega ja keeda tugeval kuumusel 8 minutit, sega kõik läbi kas potti raputades või selle sisu liigutades.
4. Kui rannakarbid on avanenud, serveeri need potiga ja lisa kõrvale friikartulid.

Peakoka Jean Castadot' (ühenduse Euro-Toques Belgique president) retsept

Rannakarbi tootmine ELis vesiviljelusega (2009)

Allikas: Eurostat.

© Marc Rydlaert

Euroopa Komisjoni eesmärk on toetada merendussektorite arengut, et need saaks omakorda toetada Euroopa majanduslikku taastumist.

Euroopa ettevõtted, kellel on pikaajalised kogemused spetsiaalsete laevade ja merepõhja hoolduses, mängivad selle valdkonna edaspidises arengus olulist rolli. Samas sõltub nende osalemine paljudest asjaoludest: juurdepääsust rahastamisele (tuleb arvestada, et tegemist on riskantse valdkonnaga), uuringustrateegiast ja kaevandamisemeetodite arengust, rahvusvahelistes vetes tegutsemiseks vajalike lubade hankimisest ja rangete kaitsemeetmete kehtestamisest süvamere ökosüsteemide kaitseks.

Milline peaks olema ELi roll, et siinsed ettevõtted saaks osaleda üleilmse majanduskasvuse ja aidata kaasa selle jätkusuutlikkuse tagamisele? EL peaks võtma meetmeid, mis aitavad tagada, et riiklike toetusi saavad konkurendid ei jäta Euroopa ettevõtteid turgudelt kõrvale. Samuti tuleks käivitada teadusuuringutega seotud katseprojektid, mis keskenduvad peamistele tehnoloogilistele probleemidele. Euroopa osalemine peaks kaasa aitama kõrgendatud nõudmiste kehtestamisele õiguskaitse ja ohutuse valdkonnas, eeskätt aga peaks see tagama selle, et mitteenergeetiliste maavarade kaevandamisel kohaldataks võimalikult tõhusaid keskkonnapäraseid sätteid.

Sinine biotehnoloogia

Sinine biotehnoloogia on vaieldamatult oluline tulevikuvaldkond. Uued geenimanipulatsiooni meetodid võimaldavad ära kasutada teatud mereorganismide omadusi, eeskätt on tegemist organismidega, mis on suutelised taluma äärmuslikku temperatuuri ja rõhku ning on võimalised arenema ilma valguse toimeteta. Olemas on juba ka konkreetseid näiteid: viirusevastased ravimid Zovirax ja Acyclovir on saadud Kariibi mere käsnadest ning vähiravis kasutatav Yondelis on välja töötatud väikeste selgrootute mereorganismide põhjal.

Käimasolevad uuringud võimaldavad saada uusi farmatseutilisi, kosmeetilisi ja tööstuslikke tooteid, unustada ei maksa ka võimalust kasutada vetikaid bioloogilise kütusena.

Praegu on selle sektoriga seotud tööhoive Euroopas küllaltki väike ja loodav brutolisaväärtus on ligikaudu 0,8 miljardit eurot. 2020. aastaks kasvab sinise biotehnoloogia osatähtsus keskmise suurusega turu tasemele, tootmiskaht suureneb eeskätt keemiatööstuse ja toiduainetööstuse (nii inimtoit kui ka loomasööd) jaoks vajalike orgaaniliste ühendite (rasvad, suhkrud, polümeerid, valgud) tootmise arvel. 2030. aastaks võib see sektor kasvada juba suure turu tasemeni ja pakkuda olulisel määral lisaväärtust.

Samas nõuab sinise biotehnoloogia areng teadusuuringutele keskenduva poliitika rakendamist – ühelt poolt on tegemist (mere elukeskkonda puudutavate) fundamentaaluurimistega, teiselt poolt rakendusuurimistega (tööstusliku kasutamise võimalused). Isegi kui nende uuringute üldine edukuse määr on madal, võivad sellest tulenevad üksikud avastused tuua kaasa investeeringute hea tulususe.

Selles vallas võiks EL töötada välja strateegilise lähenemise teadusuuringutele ja uuendustegevusele, et tekitada uutele tööstussektoritele arenguks vajalikud eeldused. Töö olemasolevate piirangute kaotamisel peaks võimaldama muuta selle sektori investorite jaoks atraktiivsemaks ja lubama arenduse etapilt lihtsamini turustamise etapile üle minna. Lisaks võimaldab Euroopa lähenemisviis paremini teavitada otsustajateringi, erasektorit ja kodanikke meredest pärinevate toodete pakutavatest võimalustest.

Limassoli avaldus on paarikümnest punktist koosnev mere- ja merendusala dünaamilise majanduskasvu ja tööhõive suurendamise kava. Selle eesmärk on tõhustada sinise majanduse arengut.

ARTIKEL

Limassoli avaldus

Euroopa Liit kohustub kindlalt stimuleerima merendussektorite majanduskasvu. Võttes vastu Limassoli avalduse, kinnitasid Euroopa merenduse eest vastutavad ministrid ja Euroopa Komisjon Euroopa poliitilist tahet muuta sinine majandus dünaamilisemaks, tagades samas merede ja ookeanide hea seisukorra püsimise.

Oma ajakirja eelmises numbris kirjutasime, et Küprose näol on tegemist mereriigiga ja tal on merenduses suured plaanid. Eeskätt puudutab see sadamate arengut (1). Seda silmas pidades on Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariik Küpros pidanud vajalikuks anda integreeritud merenduspoliitika viis aastat pärast selle käivitamist 2007. aastal uue arenguimpulsi.

Seetõttu kutsus ta selle aasta 8. oktoobril Limassoli kokku Euroopa Liidu merenduse eest vastutavad ministrid. Tegemist oli olulise sündmusega ja oli täiesti loomulik, et kohal viibisid Küprose Vabariigi president Demetris Christofias ja Euroopa Komisjoni president José Manuel Barroso. Kõnealune uus arenguimpulss oli seotud majanduskasvuga.

„Tunnistame,“ selgitas Euroopa merenduse ja kalanduse volinik Maria Damanaki, „et viis aastat tagasi oli merendussektorite integreerimine vaid lootustandev idee. Praegu ei suuda me mõista, kuidas oleks võimalik teistmoodi elada, ja me oleme valmis minema ka kaugemale. Me soovime seda, sest me suudame praegu teha asju, mida me varem ei suutnud: meil on olemas tehnoloogia, mis võimaldab töötada suurema haardega ja igasuguse ilmaga, meil on materjalid, mis suudavad vastu panna soolase merevee korrodeerivale toimele, meil on kaugjuhitavad allveelaevad, mis on suutelised laskuma suurtesse sügavustesse. Lisaks on see ka meie kohustus, sest me oleme veendunud, et merendussektorid hakkavad Euroopa majanduskasvus senisest suuremal määral osalema ja aitavad Euroopal kriisist väljuda.“

Majanduskasvu dünaamilisemaks muutmine

Ministrid ja komisjon võtsid vastu paarikümnest punktist koosneva mere- ja merendusala kava dünaamilise majanduskasvu ja tööhõive suurendamise kohta (2). Selle eesmärk on tõhustada merendussektoreid arengut. Limassoli avaldus pöörab tähelepanu laiaulatuslikule programmile, mis hõlmab suuri võimalusi pakkuvaid merendussektoreid, sealhulgas viit Euroopa Komisjoni sinise majanduskasvu teatises välja toodud sektorit, millest oli juttu eespool: taastuvenergia allikad, vesiviljelus, mere- ja rannikuturism, mere loodusvarade kaevandamine ja sinine biotehnoloogia.

„Avaldus, mille me vastu võtame, on midagi enam kui lihtsalt meeldetuletav torge,“ selgitas Euroopa Komisjoni president José Manuel Barroso avalduse sisu kommenteerides. „Tegemist on palju kaugemaleulatava dokumendiga, milles ei rõhutata mitte üksnes seda, mis on oluline praegu, vaid pööratakse tähelepanu ka sellele, mida me peaksime tegema, et luua uusi töökohti edaspidi.“ President Barroso rõhutas samuti, et avaldus „on tõhusaks aluseks Euroopa sinise majanduse arendamisel. Seda vastu võttes anname Euroopa 2020. aasta strateegiale tugeva merendusliku alussamba.“

Ministrite vastuvõetud kavas meenutatakse samuti seda, kui oluline on jätkata tööd viis aastat tagasi alustatud tegevussuundadega, et anda meremajandusele arenguks vajalikud horisontaalsed töövahendid. Need tegevussuunad on toetus teadusuuringutele ja merekeskkonna tundmaõppimisele, merendusariduse pakkumine, koostöö mereseire valdkonnas, mereruumi kavandamise käivitamine ja keskkonnakaitsealase raamdirektiivi „Merekeskkonna strateegia“ elluviimise jätkamine.

(1) Vt Euroopa Kalandus ja akvakultuur, nr 58, oktoober 2012, lk 10-12.

(2) Integreeritud merenduspoliitika eest vastutavate Euroopa ministrite ja Euroopa Komisjoni avaldus, milles käsitletakse mere- ja merendusala tegevuskava majanduskasvu ja töökohtade heaks, nn Limassoli avaldus.

Ülevaatlikus vormis teaduslikud arvamused

Alates käesolevast aastast avaldab Rahvusvaheline Mereuurimise Nõukogu ülevaatliku versiooni oma kalavarude kohta koostatavatest iga-aastastest teaduslikest arvamustest. Eesmärk on laiendada teadusliku töö sihtrühma mittespetsialistidest lugejaskonnale.

Nagu igal aastal, sõlmis Euroopa Komisjon lepingu Rahvusvahelise Mereuurimise Nõukoguga (ICES). Edaspidi avaldab ICES komisjoni ettepanekul aga lisaks tavapärasele teaduslikele arvamustele iga kalavaru kohta ka üheleheküljelise ülevaatliku kokkuvõtte avalikkuse jaoks. Ülevaatlikud arvamused on kättesaadavad interneti vahendusel ning nende eesmärk on avalikkuse teavitamine ja dialoogi hõlbustamine asjaomaste huvirühmade vahel.

Siiani pidid Euroopa kodanikel, kes soovisid Euroopa vetes elutsevate kalavarude seisukorra kohta otseallikast teavet saada, olema põhjalikud erialateadmised, et teaduslike dokumente lugeda ja mõista. Ilma nendeta on äärmiselt keeruline aru saada ICESi koostatud (üldjuhul ingliskeelsetes) teaduslike arvamustes esinevatest mõistetest, nagu täiskasvanud isendite biomass, püügist tingitud suremus ja juurdekasv, ning kõigist teadlaste igapäevakasutuses olevatest lühenditest ja sümbolitest, nagu FMSY, Bpa, FMGT jne.

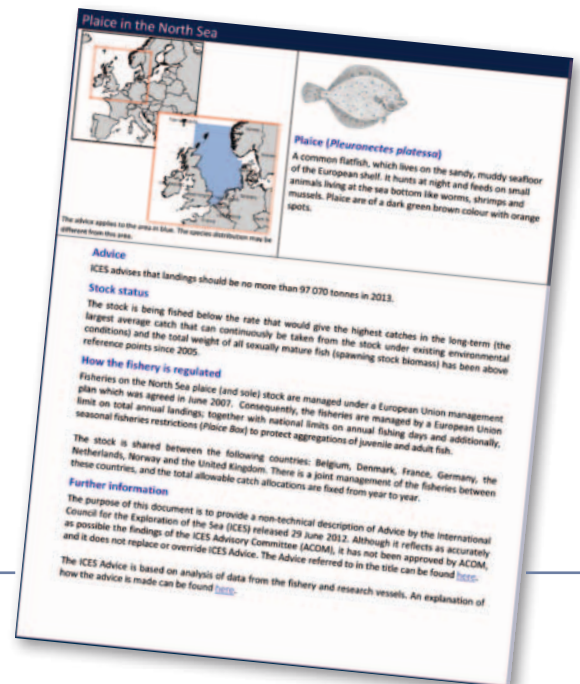
ICES on rahvusvaheline teadusuuringute instituut, mis keskendub merebioloogia küsimustele. ICES asub Taanis Kopenhaagenis. Selle üks ülesanne on Põhja- ja Läänemere kalavarude arengu jälgimine ja komisjoni teavitamine muutustest. Selleks koordineerib instituut enam kui 1600 teadlaste tööd, kes töötavad 200 uurimisinstituudis, mis on ühinenud valitsustevahelise konventsiooniga. Kõnealune konventsioon hõlmab 20 Põhjameri rannikuriiki, sealhulgas 15 ELi liikmesriiki.

ICESi töö põhieesmärk on aidata ametiasutustel teha kalavarude haldamisega seotud otsuseid, eeskätt antakse nõu kalavarude koguse kohta, mida kaluritel on lubatud välja püüda. ICESi antud teaduslikud arvamused on seega kalanduse valdkonna strateegiate haldajate jaoks üliolulised.

Kõnelda samas keeles

Mainitud töö on ICESi põhitegevus, kuid see on suunatud vaid spetsialistidele kasutajatele. Alates 2002. aasta reformi käivitamisest on EL kaasanud kalandust puudutavate otsuste tegemisse ametlikult mitmeid huvirühmi. Loomulikult on üheks selliseks huvirühmaks piirkondlikud nõuandekomiteed, mis ühendavad kalandussektori ettevõtteid ja valitsusvälistel organisatsioonide, kuid nende otsustega on seotud ka teatud üldised konsultatsioonid, mille käigus kõik organisatsioonid ja tavakodanikud võivad oma arvamust avaldada.

Komisjoni jaoks on muutunud oluliseks lihtsustada spetsiifilise teabele juurdepääsu kõigi asjaomaste huvirühmade ja avalikkuse jaoks. Seda mitte üksnes selleks, et dokumenteeritud viisil toetada haldusmeetmeid,

Avalikkusele mõeldud ülevaatlikud arvamused on kättesaadavad järgmisel aadressil:
<http://www.ices.dk/products/BriefInformation.asp>

Kui soovite teha ettepanekuid kokkuvõtete muutmiseks, palume teil pöörduda järgmisel aadressil:
MARE-CONSULTATION-DG-MARE-ICES@ec.europa.eu

Vt plakati „Kalade väljapüügimahud ja püügikvoodid 2012. aastal“: http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/publications/poster_tac2012_et.pdf

vaid samuti selleks, et saavutada olukord, kus kõik osapooled kasutavad kalavarude olukorrast rääkides üksteisele arusaadavat keelt.

Ülevaatlikus vormis esitatud arvamuste üle toimus mõlemas institutsioonis pikk arutelu, milles osalesid mõlema poole teadusmeeskonnad ja kommunikatsioonispetsialistid. Ülevaatlike arvamuste kokkulepitud vorm hõlmab liigi bioloogilist kirjeldust, vastava varu geograafilise paiknemise visualiseeritud esitust (kasutades tegelikke kohanimi, mitte geograafilisi koode) ja liigi seisundi üldist ülevaadet. Kokkuvõte on praegu olemas ainult inglise keeles, kuid kavas on teha see kättesaadavaks kõikides Euroopa Liidu Atlandi-poolsete liikmesriikide keeltes. Praegune versioon on ajutine ja seda kavatakse kasutajate ettepanekute ja reaktsioonide põhjal edasi arendada.

Samast põhimõttest lähtudes jätkab merenduse peadirektoraat koostöös ICESiga oma töötajate koolitamist teaduslike arvamuste vallas. Ta otsustas avada oma koolitused ka teiste peadirektoraatide (nt keskkonnakaitse ja teadusuuringute peadirektoraadi) huvitatud töötajate, piirkondlike nõuandekomiteede, liikmesriikide alaliste esindajate, Euroopa Parlamendi ja teiste asjaomaste huvirühmade jaoks.

Castletownbere'i sadam

Iirimaa edelaosas asuv Castletownbere on umbes tuhande elanikuga väike sadamalinnake. Samas elavad siin üksteise kõrval 26 riigi esindajad. Selle põhjuseks on asjaolu, et sadamas – ametliku nimega Fishery Harbour Centre – toimub aktiivne majandustegevus, mis keskendub Keldi mere ja liri mere lääneosa põhjalähedase ja pelaagilise püügiga tegelevate rahvusvaheliste ettevõtete saagi mahalaadimisele. Kasutades ära asjaolu, et nad asuvad Iirimaa esimeses põhjalähedase püügi sadamas, on kohalikud ettevõtjad panustanud kindlalt oma äri euroopalikuks muutmisesse.

John Nolan on väga hõivatud mees. Istudes muljetavaldava paberi- ja toimikuhunnikute keskel, žongleerib ta osavalt telefonikõnede, kaastöötajate küsimuste ja oma vestluskaaslasel antavate vastustega. Ta on Castletownbere Fishermen's Co-op'i juht juba 1982. aastast ja tunneb ilmselget uhkust, näidates külalisele oma tehast, nagu ta seda ise nimetab: 5 000 ruutmeetri ulatuses kontoreid, külmutusruume, väikeste pelaagiliste liikide automaatne fileerimis- ja soolamisliin, põhjalähedaste liikide pakendamistöököda jne.

Tehas asub Dinishi väikesaarel, Castletownbere'ist 200 meetri kaugusel lahes. Õhtul ja öösel annavad uut kaid valgustavad võimsad prožektorid ettekujutuse intensiivsest tööst, mida saagi mahalaadimise rütmis tehakse. Kooperatiivi kuulub 34 püügilaeva, millel töötab 200 meremeest-kalurit. Tehases töötab sadakond maismaatöötajat ja selle käive on ligikaudu 455 miljonit eurot.

„Nüüdseks on täiesti selge, et tuleb panustada lisaväärtuse loomisele,” selgitab John Nolan. *„Veel kümne aasta eest ei olnud meil siin mingit töötlusvõimsust, seega ka mitte mingit lisaväärtust. Saak laaditi lihtsalt veoautodesse ja veeti mandrile. Nüüd oleme välja arendanud töötlemisrajatised ja sõlminud selle alusel pikaajalised partnerluslepingud. Me toodame peamiselt ekspordi jaoks, mis läheb kogu maailma. See võimaldab luua lisaväärtust ja seista vastu majandussurutisele, mis lööb kala hinna alla, eriti tundlikud on selles suhtes põhjalähedased liigid.”*

Looduslik sadam

Võtke keskmise suurusega laht, paigutage selle keskele väike saar ja kaitske see ulgumere poolt suurema saarega. Asetage kõik see Iirimaa edelaosa kaunisse rohelisse, künklikku ja urbaniseerumata looduskeskkonda. Selline ongi Castletownbere – tundub, nagu oleks tegemist maailma kõige suurema loodusliku sadamaga. Linnake asub kõige sügavamas lahesopis. Sadam aga jaguneb kahe kai vahel, üks neist asub linnas, teine väikesel Dinishi saarel.

Silla abil kaldaga ühendatud saarekese pindala on 16 hektarit ja selle on täielikult hõivanud kalatööstusettevõtted. Lisaks kooperatiivi tehasele asub siin veel kümnekond ettevõtet alates jää valmistamise tehasest kuni vetikate töötlemise tehaseeni, aga muu

hulgas ka võrkude tootja, suure vesiviljeluskontserni filiaal, mis kasvatab lähikonnas lõhet, ja Hispaania kontserni filiaal, mis tegeleb koorikloomade ekspordiga. Hiljutise majandusuuringu põhjal annab kalandus- ja vesiviljelussektor siin tööd 660 töötajale, mis moodustab 81 % kohalikust tööhõivest⁽¹⁾.

Kohalik kooperatiiv on kiire tööstusliku ja kaubandusliku arengu staadiumis – see on tingitud asjaolust, et sadam kasutab tõeliselt dünaamilist logistikat. Sadama asukoht Iirimaa edelatipus on ideaalne, sest see paikneb Keldi mere ja liri mere lääneosa püügivööndite vahetus läheduses. Laialdased püügialad hõlmavad väga erinevaid liike.

„See tähendab, et tõenäoliselt ei ole ühtegi sellist kalavaru, mida vähemalt üks meie liikmetest ei püüaks,” selgitab kogu piirkonda haldava tootjaorganisatsiooni ISWFPO⁽²⁾ peadirektor Eibhlin O'Sullivan. *„Osa meie liikmetest keskendub ainult pelaagilisele püügile, kuid meil on ka püügilaevu, mis tegelevad põhjalähedase püügiga. Samuti on meil ainult krabipüügile spetsialiseerunud laevu. Meie kooperatiiv kokku esindab väga selgelt kogu Iirimaa kalapüüki.”*

Taristu

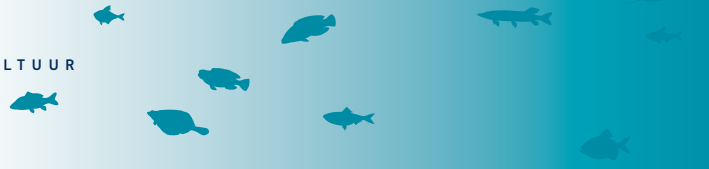
Pelaagilise püügi (2011. aastal 9698 tonni) peamised liigid on pikkuim-tuun, heeringas, stauriid ja kilu. Põhjalähedast püüki (14902 tonni) esindavad peamised liigid on merluus, kotkakeel, hirv kala ja merlang. Need arvanded ei anna siiski täielikku ülevaadet sadama tegevusest, sest võtavad arvesse vaid teiste liikmesriikide eeskätt põhjalähedase püügiga tegelevaid laevu, mis on registreeritud vastavas liikmesriigis.

Selleks, et osaleda sadama jõulises arengus, otsustas sadama omaniku ehk Iirimaa esindaja, põllumajanduse, toiduainete ja kalandusminister, panustada taristu arengusse. 2005. aastal algasid Dinishi saarekesel mitmed uuendustööd. Uued sadamahooned avati selle aasta aprillis. Investeeringute maht ulatus 39,5 miljoni euroni, millest 13,5 miljonit tuli Euroopa Regionaalarengu Fondilt. Investeeringu eesmärk oli tõsta sadama teenindusstandard rahvusvahelisele tasemele. Juurdepääsukanalit, sisesadamat ja reidipiirkonda süvendati. Mahalaadimiskai ehitati laiemaks, seda pikendati kuni 215 meetrini ja varustati saagi mahalaadimiseks vajalike lisaseadmetega.

„Me tahame toetada oma sadamate arengut,” selgitab kalanduse peavalitsuse juhataja abi Kevin Hodnett. *„Me alustasime Killibegsi sadamaga, millesse me tegime märkimisväärseid investeeringuid – ligikaudu 60 miljonit eurot. Castletownbere oli meie järgmine eesmärk. Me kavatsime viia kõik kuus Iirimaa Fisheries Harbour Centre'ite hulka kuuluvat sadamat rahvusvahelisele tasemele, sest see tekitab uusi töökohti ja toetab kalatööstuse arengut. Väga oluline on ka asjaolu, et see võib avaldada märkimisväärset positiivset mõju väga vähe linnastunud kohalikule kogukonnale. Seejuures*

(1) Castletownbere – An economic Survey to determine the level of Seafood Activity and establish its economic Importance for the Region, Bord Iascaigh Mhara (BIM), 2012. Vt www.bim.ie.

(2) Irish South and West Fish Producer's Organisation.

tuleb märkida kalandusega otseselt mitteseotud valdkondade tähtsust – taristu kvaliteet võimaldab ka ristluslaevu vastu võtta. Tegemist ei ole küll regulaarsete külastustega, kuid vähemalt üks ristluslaev on sel aastal siin juba käinud. See aga võib kohalikule majandusele küllaltki huvitavaid võimalusi pakkuda.”

Tulemus tundub igatahes olevat püstitatud eesmärkide ja ootuste tasemel, kui jälgida kohalike huvirühmade rahulolu ja välismaa laevade mahalaadimiste sagenemist. Enam kui kunagi varem panustab kooperatiiv lisaväärtuse loomisse ja tema tehas töötleb juba ka Hispaania kalandusettevõtte põhjalähedasest püügist saadud saaki. Kooperatiiv tahab lisaks välja arendada pikkuim-tuuni töötlemisvõimalused – uus

taristu võimaldab siin tühjaks laadida Killibegsi sadama suuri pelaagilisi traalereid (kuni 79 m) ja kujuneda kalastusvööni lähedust ära kasutades pikkuim-tuuni oluliseks töötlus- ja turustuskeskuseks. Selle hooajaliselt püütava liigi ökomärgistamise õiguse taotlemine on menetlusjärgus. Märgis võimaldab sadamal paremini ostjate, eeskätt Hispaania ja Prantsusmaa tarbijate nõudmisi täita.

Kalandusest sõltuv Castletownbere on vastuvaidlematult suutnud ära kasutada oma soodsat geograafilist asukohta ning vähendada kalavarude kriisi ja majanduskriisi mõju. Kõikide kohalike huvirühmade osalusel saab sadamast lisaväärtusele, teenustele ja turundusele panustades Euroopa mastaabis oluline kalanduskeskus.

Iirimaa edelatipus asuva Castletownbere'i sadama asukoht on ideaalne, sest see paikneb Keldi mere ja Iiri mere lääneosa püügivööndite vahetus läheduses.

Läänemere lubatud kogupüük – kolm maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel püütavat kalavaru

Läänemere lubatud kogupüük 2013. aastaks määrati kindlaks, nagu ka varasematel aastatel, oktoobris toimunud nõukogu istungil. See hõlmab kümnet reguleeritud kalavaru ning mitmeaastaste kavade alusel hallatava kahe tursavaruga seotud püügivõimsuse piiranguid. Lubatud kogupüük määrati kindlaks komisjoni ettepanekute alusel, mis omakorda põhinevad teaduslikel arvamustel ja mitmeaastastes kavades sätestatud eeskirjadel. Märkida tuleb üht olulist asjaolu: lõplik otsus tugineb asjaomaste liikmesriikide (Läänemere rannikuriikide) ühisele ettepanekule ja tegemist on sellise piirkondliku koostöö esimese näitega.

- Tursa lubatud kogupüük 2013. aastal väheneb, seda nii endiselt maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel kasutatavate idapoolsete varude (61 565 tonni, -9%) kui ka maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemele lähenevate läänepoolsete varude (20 043 tonni, -6%) puhul. Viimati mainitud varude puhul tegi komisjon ettepaneku kogupüügi vähendamiseks 2% võrra, kuid asjaomased liikmesriigid eelistasid varude taastamise kiirendamiseks suuremat piirangut.
- Heeringa olukord ei ole endiselt kiiduväärne. Läänepoolsete varude seisund on hea ja neid kasutatakse nüüd jätkusuutliku saagikuse tasemel (25 800 tonni, +23%). Kõige suuremad vahepealsed varud peaks saama tuge eelmistel aastatel kehtestatud lubatud kogupüügi vähenemisest ja jõudma maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemeni järgmisel aastal. Seetõttu oli selle varu lubatud kogupüüki võimalik suurendada (90 180 tonni, +15%). Seoses Botnia lahe varude võrdlusväärtuste muutumisega tuli lubatud kogupüük hoida 2012. aastaga samal tasemel (106 000 tonni). Liivi lahe varude lubatud kogupüük kehtestati samuti eelmise aastaga samal tasemel (30 576 tonni), sest kalavaru seisund ei ole piisavalt kiiresti paranenud.

- Kiluvaru seisund on praegu hea ja selle kasutamine on jõudnud maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemele. See võimaldab väljapüütavat kogust suurendada (249 978 tonni, +11%).
- Lestavaru kohta on sel aastal antud täpsemad teaduslikud hinnangud, mis võimaldas määrata lubatud kogupüügi kindlaks märkimisväärselt suuremas mahus (3409 tonni, +18%).
- Atlandi lõhe halduskavas sätestatud eeskirjade kohaselt otsustati lubatud kogupüüki vähendada (108 762 tonni, -11%), välja arvatud üksnes Soome lahe varude puhul, kus säilitati varasem tase (15 419 tonni).

Mauritaania – uus kalandusprotokoll

26. juulil 2012. aastal parafeeritud uus protokoll Mauritaania ja Euroopa Liidu vahel, millega rakendati ellu uus partnerlus kalanduse valdkonnas, on vastuvõtmise ja ratifitseerimise järgus. Kaheaastase kestusega protokoll võimaldab Euroopa kaluritel kasutada teatavaid põhjalähedasi kalavarusid (eeskätt on tegemist krevettide ja senegali merluusiga) ning Mauritaania territooriume peelaagilisi kalavarusid. Protokoll käsitleb Mauritaania kalurite poolt väljapüüdmata varude ülejäägi jätkusuutlikku kasutamist, seejuures määratakse väljapüütav kogused kindlaks parimate teaduslike hinnangute alusel. Euroopa Liidu makstav toetus hõlmab iga-aastast 67 miljoni euro suurust hüvitist ja abi, mis võimaldab toetada kohalike kalandusettevõtete arengut. Protokoll sisaldab samuti inimõiguste alast sätet ning Mauritaania meremeeste jaoks ette nähtud võimalusi asuda teenistusse Euroopa laevade pardal.

Tellimiskupong

Saatke see kupong postiga alljärgneval aadressil:

Commission européenne
 DG Affaires maritimes et pêche
 Unité «Information, communication,
 relations inter-institutionnelles,
 évaluation et planification»
 Rue de la Loi, 200
 B-1049 Bruxelles

või faksi teel numbril (+ 32) 2 297 95 64

E-post: fisheries-magazine@ec.europa.eu

Soovin saada tasuta ajakirja *Euroopa kalandus ja akvakultuur* (5 numbrit aastas) järgmises keeles:

BG	ES	CS	DA	DE	ET	EL	EN	FR	GA	IT	LV
LT	HU	MT	NL	PL	PT	RO	SK	SL	FI	SV	

Eksemplaride arv:

Perekonnanimi: Eesnimi:

Asutus/ametikoht:

Tänav: Nr.: Postkast:

Postiindeks: Linn: Riik:

Tel: Faks:

Ma soovin olla kursis Euroopa Komisjoni tegevusega ühise kalanduspoliitika ja lõimitud merenduspoliitika valdkonnas.

E-post:

Väljaannete talitus

Ma võtan teadmiseks, et komisjon kohustub mitte avaldama minu andmeid kolmandatele isikutele ning mitte kasutama neid andmeid eesmärkidel, mis ei ole seotud nende kogumisega või mis on seotud otsese või kaudse reklaamiga. Mul on õigus mis tahes hetkel nõuda, et minuga ei võetaks rohkem ühendust.